

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm V. Peruenit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

re debeat instrumenta, quorum appellatione testes etiam comprehenduntur & cum tam is, qui aduersario instrumenta subripit, quam is, qui aduersario parem aduocationis seu defensionis copiam subtrahit, iniquam se causam fouere ostendat, ideòque experiri debeat iudicis à se auctoritatem elusam esse, ob hæc testem illum ad detegendam fraudem & calliditatem prioris, compelli debere, vt testificetur.

SYMMARIUM.

1. Testis, qui denunciato vel accusato jurat, quòd contra ipsum in causa criminali testari nolit, cogendus est.
2. Cantela iudici in hac re obseruanda.
3. Nomine instrumentorum etiam testes comprehenduntur.
4. Aduersario suo copiam probationis, aut defensionis subtrahens, præsumitur iniquam causam fouere, & iudicis auctoritatem velle eludere.

NOTA I. Testis qui denunciato vel accusato jurat, quòd contra ipsum in causa criminali testari nolit, cogendus est in odium accusati, vel denunciati, ita *gl. hic. verb. juram.* vbi ait tale iuramentum irritum esse, cum sit contra bonos mores & publicam vtilitatem: consultum tamen est vt iudex priùs declaret iuramentum non valere, vel jurantem ad cautelam absoluat, ne videatur periurum ad acta testimonii admittere, ita vt minor fides eius dicto adhibenda sit, vt colligitur ex *c. ult. juncta gl. verb. ab soluas hoc. tit.*

Còterùm non rectè tradit *gl. fin. hic.* testem in hoc casu compellendum esse testari duntaxat super fraude commissà; non item super crimine principali. Contrarium enim rectè docet *Abbas. n. 2.* nam tunc efficaciter fraudis commentum detegeretur, si insuper testis de crimine testificetur, vt appareat, quòd Reus criminis tegendi causam malitiosè testem ad jurandum induxerit.

Nota II. Instrumentorum nomine latè

accepto etiam testes comprehenduntur, vt *hic & l. 1. ff. de fide instrum.* nam instrumenta dicuntur probationes, quibus causa & iudicis notitia instruitur cuiusmodi non tantum sunt chartæ seu scripturæ authenticæ sed etiam testium dicta, propriè tamen ac strictè instrumenta pro scripturis tantum accipiuntur, vt constat ex *c. Cum dilectus. 9. de fide instrum.*

Nota III. Qui aduersario suo copiam probationis, aut defensionis subtrahit, iniquam se causam fouere ostendit (intellige secundum præsumptionem) & iudicis auctoritatem eludere velle censetur, propterea quòd iudex in causam, vt oportet, instrui non possit, ita habetur in *l. Providendum. 7. de postulando.*

CAPITVLVM V.

Peruenit.

PARAPHRASIS.

Relatum fuit ad Alexandrum III. Quòd aliquando accidat, vt Clerico à laicis enormis iniuria inferatur multis præsentibus, & si læsus illos in iudicium trahat, vt Reus, ipsique negent facinus, qui vt præsentibus in testimonium producantur ferre recusent: mandat igitur Episcopo Segouienti, vt ii, qui de rebus Ecclesiæ testari recusant, si aliter veritas cognosci non potest, per censuram compellantur.

SYMMARIUM.

1. Iniuriam Clerico quo ad suam personam illatam à laico cognoscere potest etiam iudex Ecclesiasticus.
2. Qui proinde testes ad testificandum necessarios compellere potest.
3. Secundum forum Canonicum etiam in causa criminali testis cogitur testificari, si veritas aliter haberi nequeat.

NOTA I. Si iniuria Clerico quoad personam eius inferatur à laico, tum iudex etiam Ecclesiasticus cognoscere potest; quia

quia est species sacrilegii, ideoque crimen mixti fori, ut dixi in c. *Cum sit. 8. de foro comper.* cum Ordinarius sit iudex causae huius, consequenter etiam testes compellere potest ad testificandum, quatenus eorum testimonium necessarium est.

Nota II. Secundum forum Canonicum etiam in causa criminali testis cogitur testificari, si veritas aliter cognosci nequeat, ut docui supra in cit. c. 3. & sumitur ex hoc c. cum enim ex Pontifice quaesitum esset, num ii, qui commisso facinori praesentes fuerunt, si testificari nolint, cogi debeant, ipse generalem dat responsum in rebus seu causis istis Ecclesiasticis, semper esse cogendos testes, si veritas aliter cognosci non possit, itaque hoc ordinariè verum est siue sit causa civilis, siue criminalis, & ita docent hic *Imola, Abbas, Felin.* & alii.

CAPITVLVM VI.

Cæterum.

PARAPHRASIS.

Dubitandum non est, quod testis productus super consanguinitate testimonium ferre cogendus sit, si constet eum ex gratia odio vel timore, veritatem suppressurum velle, cum id tam ius scriptum approbet, quam consuetudo actibus ventium comprobata.

SYMMARIVM.

1. Qui testari recusat timore personae à qua sibi malum inferendum metuit, ad testificandum cogendus.
2. Ius scriptum si consuetudine diuturna approbatum & confirmatum sit, magnam vim habet.

NOTA I. Testis secundum forum Ecclesiasticum cogitur testificari, si constet eum vnius partis favore vel alterius odio aut denique timore mali sustinendi veritatem occultare velle. Quod verò in textu dicitur si de hoc constet, bene expli-

cat gl. praesumptiuè, si enim causam non afferat probabilem testis, cur nolit testificari, tunc praesumptio est, quod id agat veritatis suppressurum causam propter affectionem aliquam.

Quaeres: de quo timore sermo sit. Resp. de timore personae, quae testi malum irrogabit, si testimonium contra eam dixerit, huic enim malitiae occurrere debet, ut in tali casu testis compellatur. *argum. c. 4. hoc tit.* non autem sermo est de timore ac reuerentia iuramenti, si persona pia, aut religiosa vereatur iuramentum iudiciale, non quod jurare secundum se illicitum arbitretur, sed quia aestimet rem sublimem ac tremendam esse, quod homo in testimonium dicti Deum inuocet: quae ratio spectat à qualitate personae, quandoque rationalis censeri potest, ut ad iurandum non cogatur, si veritas per alios cognosci queat, ut hic *Abbas* tradit.

Nota II. Si ius scriptum consuetudine diuturna approbatum & confirmatum sit, magnam vim habet, de hoc dixi in *lib. 10. Th. Mor. Tract. 4. cap. ult. n. 3.*

CAPITVLVM VII.

Præterea.

PARAPHRASIS.

Si testes publici, qui Synodales quibusdam in locis vocantur, coram Ordinario, vel Capitulo super impedimento matrimonii testimonium protulerunt, & postea causa alicui iudici delectetur, non debent coram eo iterum adduci ad iurandum, nisi iudex veritatem aliter cognoscere nequeat, vel nisi nouus articulus quaestionis emergat, & eiusmodi testes publici propter infamiam superuenientem ipsis, postquam in communi Synodo recepti, ac deputati sunt, à ferendo testimonio repellere possunt. Denique si testes isti in proferendo testimonio re non rectè considerata errauerint & in continenti corrigere velint, audiendi sunt, secus, si interuallum intercessit.

Pro-